

TRACTATUS PRIMUS.

stentia Verbi, quia quia ex se & ex natura sua incorruptibilis est & eterna, communicata subiecto extraneo, scilicet humanitati Christi, incorruptibilis & perpetua manet, trahitque illam ad suam perpetuitatem & incorruptionem; unde Christus naturam semel assumptam nunquam dimisit: etiā dissoluta unione illius per mortem. Cum ergo visio beata, ex se & ex natura sua incorruptibilis sit (quia principia ad illam concurrentia, nempe lumen gloriae, & essentia divina in ratione speciei intellectui beatorum unita, sunt incorruptibilia) quamvis recepta in subiecto extraneo & non conaturali, non participat eius mutabilitatem, sed potius illud trahit ad esse immutabile & incorruptibile. Unde quamvis intellectus secundum se mensuratur aeo, ut subiectum tamen lumen gloriae, & visione beatifica, mensuratur aeternitate participata, sicut ipsum lumen, & visio.

35. Dices, Gratia sanctificans est radix luminis gloriae, & visionis beatifica, & tamen non est incorruptibilis ab intrinseco, cum quotidie corruptatur per peccatum: Ergo a fortiori lumen gloriae, & visio beatifica, non sunt ab intrinseco incorruptibilia; non potest enim proprietas esse incorruptibilior natura qua dimanat.

Respondeo quod licet gratia via non sit incorruptibilis ab intrinseco, nec petat durationem perpetuam, bene tamen gratia consummata patriæ, & hæc est radix luminis gloriae, & visionis beatifica.

36. Quod si instes, & dicas, gratiam ut consummatam non differre intrinsecè à gratia viatoris: Ergo si gratia via ab intrinseco non sit incorruptibilis, id etiam non habebit gratia consummata patriæ. Respondebo negando consequentiam, et si enim gratia via & patriæ ejusdem sint entitatis, & consequenter quoad entitatem ab intrinseco incorruptibilitatem exigant, habent tamen duplum statum, in quantum uno, scilicet via, caret non incorruptibilitate quoad entitatem, sed statu incorruptibilitatis; quia non plenè sibi subjicit liberum arbitrium creatum, sed potius illi subjicitur: in altero vero, nempe in statu termini, gaudet incorruptibilitate quoad entitatem, & statu incorruptibilitatis, opposita de causa; quia nimirum totaliter & plenè sibi subjicit flexibilitatem arbitrii, quia tendit ad malum: Sicut ergo gratia, absque intrinseca varietate entitatis, per solam variationem statu, est radix fidei in via, & luminis gloriae in termino; ita præcisè per mutationem statu, transit de corruptibili ratione statu, ad statum incorruptibilitatis. Et quia connaturaliter petit, ut ita loquar, radicare lumen gloriae, fidem autem per accidens, ut tali lumini substitutam, & veluti ejus vicariam, connaturaliter postulat statum incorruptibilitatis, permitit tamen statum corruptibilitatis.

CAPUT V.

De dotibus & aureolis beatorum.

Dos à Jurisperitis accipitur pro dono quo sponsa dotatur, quando in dominum sponsi solemniter traducitur, tum in solam matrimonij, ejusque fastigationem, tum in ornarum ipsius sponse, ut dicitur lege Dotis ff. de jure dotium: Unde cum in beatitudine sit conjunctio perpetua inter animam & Deum, & veluti spirituale quod-

dam connubium, in beatis dotes debent admitti, & de facto admittuntur à Theologis, aliae quidem ex parte animæ, aliae vero ex parte corporis, de quibus breviter hic agendum est.

§. I.

Dotes animæ beatae.

1. Tres tantum sunt dotes animæ beatae, scilicet visio, comprehensio, seu tentio, & delectatio. Ita D. Thomas 1. p. qu. 12. art. 7. ad 1. & in supplemento qu. 95. art. 3. & alij Theologi communiter. Ratio est, quia dotes patriæ immediate conjugunt animam Deo, & correspondent virtutibus via immediata in illum tendentibus: At virtutes viae immediatae in Deum tendentes, sunt tantum tres, nempe fides, spes, & charitas: Ergo & dotes animæ beatae, nimirum visio, comprehensio, & delectatio. Visio ratione sue claritatis correspondet fidei, illiusque imperfectionem, nempe obscuritatem, excludit. Spei correspondet comprehensio, per quam tenemus Deum, ad quem currebamus per spem, illiusque imperfectionem excludit, nam quid videt quis, quid sperat? ut ait Apostolus. Denique delectatio seu fruitio charitati respondet, ejusque imperfectionem excludit, quatenus objectum quod absens per charitatem amabatur, & desiderabatur in via, præsens & possessum, delectationem & fruitionem causat in patria.

2. Circa has dotes difficultas & controversia est inter Theologos, an illæ sint habitus vel actus? Ergo si gratia via ab intrinseco non sit incorruptibilis, id etiam non habebit gratia consummata patriæ. Respondebo negando consequentiam, et si enim gratia via & patriæ ejusdem sint entitatis, & consequenter quoad entitatem ab intrinseco incorruptibilitatem exigant, habent tamen duplum statum, in quantum uno, scilicet via, caret non incorruptibilitate quoad entitatem, sed statu incorruptibilitatis; quia non plenè sibi subjicit liberum arbitrium creatum, sed potius illi subjicitur: in altero vero, nempe in statu termini, gaudet incorruptibilitate quoad entitatem, & statu incorruptibilitatis, opposita de causa; quia nimirum totaliter & plenè sibi subjicit flexibilitatem arbitrii, quia tendit ad malum: Sicut ergo gratia, absque intrinseca varietate entitatis, per solam variationem statu, est radix fidei in via, & luminis gloriae in termino; ita præcisè per mutationem statu, transit de corruptibili ratione statu, ad statum incorruptibilitatis. Et quia connaturaliter petit, ut ita loquar, radicare lumen gloriae, fidem autem per accidens, ut tali lumini substitutam, & veluti ejus vicariam, connaturaliter postulat statum incorruptibilitatis, permitit tamen statum corruptibilitatis.

3. Observandum est, duplum rationem seu formalitatem in his habitibus reperi, nam primò habent quod sunt principia eliciendi operationes, quæ vel sunt consummatio beatitudinis, vel ad illam sequuntur: & sic non magis induunt rationem doris, quam ipsa consummatio matrimonij. Secundò quod elevent animam ad quendam statum altiorem, & dissimilem à statu viae, ratione cuius non potest amplius habere imperfectiones hujus viæ; & sub hac ratione induunt rationem doris, id est ornatus, dispositionis, & habilitationis sponsæ ad illas nuptias divinas: v.g. lumen gloriae non solum est principium quo eliciendi visionem Dei, sed etiam disponendi intellectum ad recipiendam divinam essentiam loco speciei, & ita clarificandū intellectum, quod non sit capax ullius obscuritatis sed solum evidenter & claritatis, & sub hac ratione vocatur visio habitualiter, & per modum doris. Similiter comprehensio, quatenus est doris, dicit eundem habitum luminis gloriae, non ut clarificantem intellectum, & disponentem ad recipiendam essentiam divinam ut speciem intelligibilem, sed ut tenentem habitualiter ipsam visionem, quæ est

DE BEATITUDINE

est tentio seu comprehensio actualis. Demum dos fruitionis, seu delectationis, est ipse habitus charitatis, non ut est principium amoris (sub hac enim ratione reperitur etiam in via) sed ut causans delectationem beatificam, quæ specie ab amore differt, & sic solum reperitur in patria. Ex quo solvantur præcipua argumenta, quæ contra prædicam sententiam fieri solent.

§. II.

Dotes corporis glorioſi.

4. Quemadmodum in ingressu beatitudinis anima desponsata Christo recipit tres dotes, scilicet visionem, comprehensionem, & fruitionem, ut §. præcedenti ostensum est: Ita corpus in resurrectione, quando anima beata conjugetur, quatuor dotes seu ornamenta recipiet, nempe impassibilitatem, subtilitatem, agilitatem, & claritatem.

5. Impassibilitas non solum mortem & corruptionem, sed etiam omnem dolorem, & passionem lasciviam seu corruptivam excludet, non tamen passionem perfectivam, qualis est recepcionis actionum immanentium, etiam sensivarum, & accidentium omnium perficientium, quia id tantum à corporibus glorioſi est auferendum, quod imperfectionem, non quod perfectionem includit. Hæc verò doris in corporibus glorioſi proveniet ex dominio animæ supra corpus, seu ex plena subiectione corporis ad animam, quæ fieri ut materies potentialitas & appetitus, ita maneat expleta, aut saltem cohinda, & ligata ad ipsam formam seu animam, ut nulli alterationi, vel dispositioni ad aliam, locum aperiant, vel relinquant, ut docet S. Thomas in 4. dist. 44. q. 2. art. 1. Velerum dici potest cum eodem S. Doctore ibid. art. 2. ad 1. quod ex beatitudine & gloria animæ, efflueret & redundabit in corpus glorioſum aliqua perfectio seu qualitas supernaturalis, per quam habile rededetur ad talium subiectum, quæ perfectio seu qualitas, doris glorificati corporis dicitur. Unde Aug. epist. 56. ad Diocorum: Tam potenti (inquit) natura Deus fecit animam, ut ex ejus plenissima beatitudine, que in fine temporum Sanctis promittitur, redundet etiam in inferiore naturam, quæ est corpus, non beatitudo, quæ fruens & intelligenti est propria, sed plenissima sanitas, id est incorruptionis vigor.

6. Subtilitas corpus glorioſum ab omni terrena labi concretione & crassitate liberum reddet, ipsumque alioquin animale & terrestre, efficiet quasi celeste & spirituale, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 15. Seminatur corpus animalis surget corpus spirituale. Non quod mutandum sit in spiritum, ut quidam haereticī olim somniabant, sed quia erit spiritu perfecte subiectum, & quasi ad conditionem spiritus elevatum. Habet autem corpora glorioſa, ratione hujus doris, vim & facultatem penetrandi omnia alia corpora, non quod physicè seu efficienter hunc effectum praestet, sed moraliter tantum, quatenus ad ejus presentiam, & in signum talis doris, prestatibit penetratio illa à Deo, ad voluntatem beati, ut docet S. Thomas in supplemento qu. 8. art. 2. ubi sic discurrit: Necesse est distinctionis duorum corporum in situ, causatur à natura quantitatis dimensione, cui per se convenit situs. Subtilitas autem à corpore glorioſo dimensionem non afferit, unde nullo modo afferit illi predictam necessitatem distinctionis: situs ab alio corpore; & ideo corpus glorioſum non habebit ratione sua subtilitatem, quod posse esse simul cum alio corpore, sed poterit simul cum alio corpore esse, ex operatione divina virtutis. Sicut enim corpus Petri non habuit ex aliqua

proprietate indita, quod ad umbram ejus sanarentur infirmi, sed hoc sicut virtus divina, ad adificationem fidei: ita faciet virtus divina, ut corpus glorioſum possit simul cum alio corpore esse ad perfectionem glorie. Similia habet super caput 15. epistole 1. ad Corinth. lect. 6.

7. Agilitas est habilitas seu vis quæ erit in corporibus glorioſis, ad promptè se moyendum quocumque beati voluerint, & absque ulla profligatio. Ut enim discurrat S. Doctor in supplem. qu. 84. art. 1. Per dotes corporis glorioſum erit perfecte subiectum anima glorificata: anima autem conjungitur corpori, non solum ut forma, sed etiam ut motor, & utroque modo oportet quod corpus glorioſum anima glorificata sit summe subiectum. Unde sicut per dotes subtilitatis subiectum est totaliter inquantum est forma corporis, dans esse specificum, ita per dote agilitatis subiectum ei inquantum est motor, ut scilicet sit expeditum & habile ad obedientiam spiritui in omnibus motibus & actionibus animæ.

8. Porro tanta erit agilitas corporum glorificatorum, ut S. Hilarius in Psal. 138. eam comparat velocitati volarū aquilarum: Penitentabunt (inquit) tangunt aquiles, naturam evolant in celum, in resurrectionis demutacione sancti. Laurentius Justinianus eam explicat exemplo radii solaris, qui statim ab oriente pertingit ad ultimas occidentis plagas: S. Anselmus lib. de similitud. cap. 51. agilitatem corporum gloriosorum dicit & quandam agilitatem Angelorum: Velocitas (inquit) tanta nos comitabitur, ut ipsis Angelis Dei aque celere futuri simus, qui e celo ad terras, & e converso, dicto citius elabuntur. Advertendum tamen, quod sicut motus Angelicus, sive continuus, sive discreterus, non potest fieri in instanti, ut in Tractatu de Angelis c. 6. §. 3. ostensum est; ita nec motus localis corporis glorioſi, quamvis celerrimus & citissimus, potest esse instantaneus, ut docet D. Thomas loco citato art. 3. hoc enim repugnat naturæ & quidditati motus localis, qui cum sit quid successivum, & partibus prioribus & posterioribus constans, non potest fieri in instanti.

9. Demum quarta doris corporis glorioſi est claritas seu luciditas, quæ ex gloria animæ in illud redundabit, ut docet S. Thomas 4. contra Gent. cap. 86. ubi sic ait: Sicut anima divina visione fruens, quadam spirituali claritate replebitur, ita per quendam redundantiam ex anima in corpus, ipsum corpus suo modo claritatis gloria induetur. Nec valet si dicas cum aliquibus Recentioribus, oppositum sententibus, inter claritatem gloriae animæ, & lucem corporis glorioſi, nullam esse connexionem, ut hæc dicatur proprietas illius, ab eaque dimanare, cum illa sit spiritualis, & ista corporea. Non valet, inquam, quia sicut est connexionis inter potentias corporis, quæ dimanant ab anima, & ipsam animam, quamvis illa sit spiritualis, & illæ corporeæ, ut potentia nutritiva, augmentaria, & generativa; & inter virtutes morales infusas, & gratiæ sanctificantes, quamvis ista residat in essentia animæ, & illæ in appetitu sensitivo subiectur, ut temperantia, & fortitudo: Ita inter claritatem animæ beatae & lucem corporis glorioſi, potest reperiri connexionis collatio, & ista dimanare ab illa, quamvis una sit spiritualis, & alia corporea. Unde Augustinus supra relatus ait quod tam potenti virute Deus fecit animam ut ex ejus beatitudine redundet in corpus plenissima sanitatis & incorruptionis vigor. Quia autem ratione dimanat ab anima in corpus incorruptionis, eadem claritas dimanare potest, quia sicut connectitur cum beatitudine animæ impassibilitas, ita & claritas. Id confirmari potest

ex mysterio transfigurationis, in quo claritas corporis Christi derivata est & à divinitate ipsius, & à gloria animæ ejus, ut ex Damasco docet S. Thomas 3. p. qu. 45. art. 2.

10. Quæ sunt hic aliqui, an claritas seu luciditas extirpa sit in corporibus beatis, non tantum secundum superficiem, sed etiam secundum profunditatem, ita ut prædicta corpora non solum futura sint lucida, sicut specula, sed etiam per via & transparentia, sicut crystallus, subindeque interior organizatio videri perfectè possit? Respondeo affirmativè cum S. Thoma in suppl. qu. 85. art. 1. ad 2. ubi sic ait: *Ad secundum dicendum quod Gregorius (lib. 18. moral. cap. 27.) comparat corpora glorioña auro, propter claritatem, & ultiro propter hoc quod translucent. Vnde videtur dicendum quod erunt simul pervia & clara.* Quare addit ibidem Gregorius: *Patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, si que unusquisque tunc erit conspicibilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicibilis sibi.* Item Cyrillus Hierosolymitanus cat. 18. circa medium: *Iusti (inquit) splendebunt ut sol & tanquam luna, & sicut splendor firmamenti.* Et prævidens istam hominum incredibilitatem Deus, veribus parvulis estate lucidum dedit corpus, ut ex apparentibus crederetur id quod expectamus: *Qui enim partem potest praefare, poterit & totum;* & qui fecit ut vermis lumine splendeat, multò magis illuminabit hominem iustum.

11. Dices singulæ partes corporis gloriofi retinēbunt suum colorem, ille enim requiritur ad pulchritudinem, quæ ab Augustino definitur partium convenientia, cum quadam suavitate coloris: Sed omnis color causat opacitatem, & impedit transparentiam, & diaphaneitatem: Ergo corpora glorificata, non erunt transparentia, sed opaca.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorrem: color enim corporis, non impedit ejus transparentiam, & diaphaneitatem, ut docet D. Thomas loco citato, & experientia constat; videmus enim topazium simul retinere colorem flavum, & diaphaneitatem sufficiēt ut in oppositam partem totus videatur: Quod si in medio essent alij colores, rubri, virides, cerulei &c. cum eadem diaphaneitate, haud dubiè videri possent. Et quamvis esset naturalis repugnantia simul conjugandi in eodem corpore colorem & lumen in summo, ob diversas dispositiones quas in subiecto requirunt, illam Deus facile superare potest, ut re ipsa superat in corpore gloriofo Christi.

§. III.

Aureola Beatorum.

12. Præter essentialē beatitudinem, & doles animæ beatæ, ac corporis gloriofi, omnibus beatis convenientes, admittunt Theologi quasdam singulare prærogativas, aliquibus solum competentes, ob singularium virtutum eximios actus, quas aureolas vocant, sive parvas coronas, ad distinctionem premij essentialis, quod aurea, sive corona aurea appellatur.

13. Aureola definitionem tradit S. Thomas in 4. distinc. 49. quæst. 5. artic. 5. dicens illam esse *Præilegium premium privilegia & victoria responderis.* Id est gaudium quoddam accidentale quod beati percipiunt ex victoria, quam in vi alicujus virtutis particularis reportarunt. Unde juxta triplicem victoriam, quam de triplici hoste perfectè triumphato, mundo, carne, diabolo, ex hac vita Beati reportant, de mundo per martyrium, de car-

ne per virginitatem, de diabolo per doctrinam & prædicationem, illum à se & à cordibus aliorum expellendo, triplex assignatur aureola; prima Martyrum, secunda Virginum, tertia Doctorum.

14. Aureola martyrij tria requirit, primò morte actu sequitam, vel quæ naturaliter lequira fuisset, si miraculose à Deo impedita non fuisset. Unde non dicuntur martyres, vel qui lethalia vulnera non accipiunt, ex quibus nata sit sequi mors. Contra vero fuit verus martyr Joannes Evangelista, ut illum Ecclesia celebrat, qui in ferventis olei dolium immisus, miraculose liberatus fuit. Secundò requiritur quod mors, vel propter fidem Christi, vel propter Ecclesiæ defensionem, aut pro aliqua virtute perferatur. Defectu cuius non est martyr, qui in bello licet contra hæreticos occumbit, non tamē religionis causâ, sed vel tueri regni, aut alio politico titulo. Tertiò requiritur voluntas, scilicet virtualis, moriendi pro Christo, & subeundi martyrium; unde qui dormiens in odium fidei à Tyranno occiditur, si nunquam profite Christi moriendi voluntatem habuerit, martyrij aureolam non consequitur; secūs si ante somnum voluntate moriendi pro Christi fide habuit.

15. Aureola virginitatis duo exposcit, nempe carnis incorruptionem, & propositum illam servandi usque ad finem vita, ut docet S. Thomas in 4. distinc. 49. quæst. 5. artic. 3. ad 1. quæst. Unde ad obtinendam illam aureolam, non est necessarium virginitatis servandæ votum, sed sufficit simplex propositum; sicut nec illa amittitur, si corporis virginitas violenter auferatur. Ex quo infert S. Doctor ibidem in resp. ad 4. virginem non amittere virginitatis aureolam, etiam si oppressa concipiat & pariat. Quod si quæras, an virgo à proposito servandi virginitatem semel deflectens, & postea resumpto proposito, virginitatem servans usque ad finem vita, illius aureolam promereatur: Respondebo affirmativè cum eodem Doctore Angelico ibidem ad 1. quæst. quia virginitas mentis contrario proposito interrupta, reparari potest, sicut virginitas corporis. Ex quo infert Paludanus in 4. distinc. 49. quæst. 8. artic. 4. nec aureolam virginitatis illam amittere, quæ contra suam voluntatem oppressa, corporis integratam perdidit, si post factum confessit, & postea, proposito resumpto, virginitatem servavit usque ad mortem; sed quod consensus posterior non fuit causa prioris actus, & aliunde sola mutatio interioris propositi non tollit virginitatem, si iterum resumpto proposito servetur. Ex quo intelleges, virginitatem non amitti, nec illius aureolam, nisi haec duo simul concurrant, & corporis corruptio, & consensus in illam.

16. Demum Doctoris aureola tria requirit, primum, ut quis actu doceat, non enim corona debetur potenti certare, sed actu certanti. Secundum, ut doceat ea quæ ad salutem spectant, non enim cuicunque doctrina debetur aureola, sed illi dumtaxat quæ ad salutem dirigitur, juxta illud Danielis 12. Qui ad justitiam erudiant multos, quasi stelle in perpetuas eternitates. Tertium est, ut id recta faciat intentione, id est propter utilitatem animalium, & gloriam Dei, secūs, si ob gloriam propriam, & vanam sui estimationem. Non requiritur tamen, ut ille qui docet sit Prælatus, vel in Theologia grauiatus, aut quod doceat voce & prædicatione; sed sufficit quod id faciat scripto, vel lectione, vel quod privatim & secreto penitentes in confessionali instruat. Unde Doctoris aureolam promerentur, non solum Prælati, Doctores, & Prædictatores, sed etiā Scriptores, Lectores, & Cōfessores.

TRACTA

TRACTATUS II.

DE VOLUNTARIO ET INVOLUNTARIO.

EX PEDITO Tractatu de beatitudine, agendum est de medijs quibus illam aequumur, quæ sunt actus humani. Sed quia prima & generalis conditio actuum humanorum est ut à voluntate procedant, unde voluntarij nominantur, priusquam de ipsis in particuliari differamus, brevis Tractatus premittendus est, in quo agemus primò de voluntario, secundò de involuntario, tertio de mixto ex utroque, quartò de voluntario libero, seu de libertate, quæ radix & fundamentum est totius bonitatis, & malitia moralis actuum humanorum.

CAPUT I.

De voluntario.

§. I.

Definitio voluntarij, et usque divisio.

1. **V**oluntarium communiter definitur, quod est à principio intrinseco, cum cognitione finis. Dicitur à principio intrinseco, ut distinguatur à motu violento, qui est à principio extrinseco, ut dicitur 2. phys. Additur cum cognitione finis, ut distinguatur à motu naturali, cuius principium est quidem internum, sed à nulla præludente cognitione dirigitur. Unde actus vegetationis, & nutritionis, & quicunque voluntatis imperio non subduntur, ut prima cognitione finis, quæ non procedit ex alia cognitione, cùm sit ipsa prima cognitione, voluntarij, atque adeò humani, dici non possunt; sed quod, etiam nolentibus nobis, hujusmodi actus exerceantur. Porro cùm duplex sit cognitione finis, una perfecta, quæ apprehendit non solum rem quæ est finis, sed etiam rationem finis, & proportionem mediorum ad ipsum, & competit homini: alia imperfecta, quæ in sola rei quæ finis est apprehensione sicut, nec rationem finalem considerat, quæ reperitur in brutis animalibus; duplex est voluntarium, unum perfectum, homini conveniens; alterum imperfectum, competens brutis animalibus. Item in homine voluntarium aliud est liberum, quod ita procedit à suo principio, ut positus omnibus ad procedendum requisitus, adhuc possit non procedere: aliud necessarium, quod positus omnibus prærequisitis, ita procedit, ut non possit non procedere. Quod adhuc est duplex, unum proveniens ex imperfectione cognitionis, quo pauci motus primi-primi & indeliberali in homine sunt necessarij: alterum procedens ex summa perfectione cognitionis, & objecti adequate quantis capacitatibus potentiarum, atque adeò objectivè determinantis illam ad sui prosecutionem; & sic amor beatificus est necessarius, quia regulatur per visionem beatam, quæ tollit indifferentiam

objectivam judicij, & Deum ut in se est clarè voluntati repreäsentat.

2. Est autem aliqua controversia inter Theologos, an ratio voluntarij perfectius reperiatur in actibus liberis, quam in necessariis secundo modo: v.g. an amor quo liberè Deum hīc diligimus, sit magis voluntarius, quam amor beatificus, quo beati Deum necessario amant in patria? Respondeo negativè, contra Vasquem, & Lorcam. Ratio fundamentalis est, quia voluntarium est id quod procedit à principio intrinseco, cum cognitione finis: Ergo ille actus est perfectior modo voluntarij, qui à principio magis intrinseco, & à perfectiori cognitione procedit: Atqui amor beatificus est magis ab intrinseco, quam amor viae, cùm toto conatu feratur in Deum, & ex perfectiori cognitione procedit, dimanat enim à visione beatifica, quæ est perfectissima cognitionis ultimi finis: Ergo est magis voluntarius. Id aperte constat in actibus divinis, quis enim dicat amorem necessarium quo Deus seipsum diligit, non esse illi magis voluntarium, quam ille quo liberè diligit creature; & amorem notionalem quo Spiritus Sanctus producitur, minus esse voluntarium Deo, productione hujus universi?

3. Nec obstat quod S. Thomas interdum dicat actus notionales in Deo, non esse perfectè voluntarios; nam vel sumit voluntarium pro libero, vel loquitur de generatione Filii, quæ non est voluntaria formaliter, cùm Filius nou procedat à voluntate, sed ab intellectu, sed tantum concomitantem; quia Pater vult generare, & in tali generatione sibi complacet, ut ipsem S. Doctor explicat. 1. p. quæst. 41. artic. 2.

4. Non obstat etiam quod hīc quæst. 6. artic. 2. perfectam rationem voluntarij tribuat ijs solum actibus qui cum libertate & deliberatione procedunt, quosve laus & vituperium comitantur. Nam solum ponit exemplum quoddam voluntarij perfecti, in eo quod nobis notius est, scilicet in actu libero, ex quo non licet inferre, non dari voluntarium perfectum sine libertate. Sicut si quis dicat, animal distinguuntur à planta in eo quod sentit, quemadmodum videmus hominem sentire, inde non licet colligere, quod solum homines sentiant; non bruta.

Dices, modus operandi liberè, cùm conveniat naturæ rationali, secundum gradum perfectionis quem habet super irrationalem, est perfectior modo operandi necessarij: Ergo ratio voluntarij perfectius illi competit.

Respondeo distinguendo Antecedens: est perfectior modo operandi necessarij, qui sequitur cognitionem imperfectam, concedo Antecedens. Modo operandi necessarij, qui oritur ex cognitione perfecta, nego Antecedens. Sic ut enim modus operandi liberè est proprius naturæ rationalis, quatenus excedit omnes alias naturas inferiores, ita & modus operandi necessarij, sequens perfectam cognitionem, ut patet in amore beatifico, ille